

«НІМЕЦЬКЕ ПИТАННЯ» В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ США В 40-Х РР. ХХ СТОЛІТТЯ

Одним з найважливіших завдань вивчення історії новітнього часу є дослідження досвіду переходу країн від тоталітаризму до демократії. Зокрема, велике значення має, дослідження комплексу заходів, здійснених після Другої світової війни у Німеччині країнами антигітлерівської коаліції. У цій статті я хочу особливо звернути увагу на зовнішню політику Сполучених Штатів.

Стосовно позиції США у міжнародних відносинах з Німеччиною то її можна поділити на три етапи.

Перший етап розпочався від моменту підписання президентом США Ф. Рузвельтом Атлантичної хартії влітку 1941 р. та тривав до початку 1943 р. Даному етапу притаманне аналітичне вивчення проблеми та розробка плану післявоєнного врегулювання світу. В цей період визначалися два головних підходи до питання післявоєнних відносин з Німеччиною: разом із принципами демократизації та роззброєння – збереження цілісності держави або можливість її територіального розподілу.

Наступний етап, політики уряду США стосовно Німеччини, пов'язаний із практичним вирішенням багатьох проблем повоєнного врегулювання. Другий етап розпочався із проголошення Ф. Д. Рузвельтом на конференції у Касабланці принципу безумовної капітуляції, який продовжувався до травня 1945 року. Епіцентром дискусії 1943–1944 рр. було питання стосовно єдності повоєнної Німеччини [4, с. 116]. Розбіжності в думках з даного приводу, які виникли у 1942 р. між союзниками, стали причиною формування двох програм – програми збереження єдності Німеччини за умови її повного роззброєння і введення союзницького контролю, а також програми розподілу Німеччини зі створеною особливою інтернаціональною областю.

Від осені 1944 року обговорення питання про зовнішню політику відносно Німеччини було сконцентровано навколо директиви уряду військовому губернатору в Німеччині, якому було потрібно прийняти у зв'язку з початком окупації американськими військами, німецьких територій. Кінцевий варіант даної директиви з поправками після рішень Ялтинської конференції глав урядів СРСР, США та Великої Британії було ухвалено президентом Ф. Рузвельтом 23 березня 1945 року і майже повністю без змін підписано президентом Г. Труменом 10 травня 1945 року [5, с. 46].

Перетворення Німеччини з головного ворога в основного партнера США на європейській території відбулось досить швидко. Цій події сприяло розуміння й усвідомлення американських політичних і військових

лідерів того, що головним суперником США в регіоні є саме Радянський Союз, який на час завершення Другої світової війни мав перевагу у військовій силі в Євразії. Деякі представники Білого дому вважав, що саме Західна Європа повинна перетворитися, на так звану, «третю силу» у світі, яка була б достатньо могутньою щоб протистояти розвиненому СРСР. За для того, щоб Європа знову могла «піднятися на ноги», післявоєнні події вимагали політичної, економічної та військової присутності США на континенті.

Головним положенням усіх висунутих у 1942–1945 рр. планах було бажання зробити неможливою і неприйнятною у майбутньому військову агресію з боку Німеччини; відмінність між окремими концепціями складала методи, за допомогою яких цієї принципової мети потрібно було досягти [2, с. 184].

У Німеччині, яка була поділена на чотири зони окупації, верховна влада здійснювалась головнокомандуючими у зонах окупації, які були їм відповідні. В свою чергу усі головнокомандуючі входили до органу, що очолював союзницьку контрольну адміністрацію – Контрольну Раду. Діяльність цієї адміністрації повинна була б забезпечити домовлені дії адміністрації у загально-німецьких питаннях.

Суттю американського окупаційного режиму в Німеччині у 1945–1946 рр. було прагнення довгострокового мирного врегулювання в Європі в цілому і в Німеччині зокрема. Для досягнення цієї мети США прагнули здійснити такі принципові завдання: Німеччина повинна стати не тільки нейтральною, демілітаризованою і демократичною країною, а й зробити посильний внесок у економічне відродження Європи. Оцінюючи американську окупаційну політику в Німеччині, можна говорити про спробу США об'єднати міжсоюзницьку стратегію та прагнення до реалізації власних політичних та економічних інтересів. По відношенню до Німеччини американський окупаційний уряд сприяв створенню нової демократичної системи, поновленню економіки, позбавленню від нацистської ідеології, а у перспективі – створенню вільної та демократичної країни. При цьому необхідно підкреслити, що в основі окупаційної політики США була єдина і глобальна для всього людства мета – попередження нової військової загрози світу [1, с. 334].

Отже, головний парадокс американської політики в Німеччині в даний період складався в прагненні окупаційного уряду здійснити демократичні перетворення на тлі жорсткої політики децентралізації, демілітаризації та денацифікації, в реалізації якої застосовувалися недемократичні, насильницькі методи.

Список використаних джерел:

1. Газін В. П.; Копилов С. А. Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2002 роки): Навч. посібник. – К. : Либідь, 2004.

2. Дюррозель Ж. Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Пер з фр. Є. Марічева, Л. Погорелової, В. Чайковського. – К. : Основи, 1995. – 903 с.
3. Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики. ХХ – початок ХНІ ст.: Навч. посіб. 2-ге вид., без змін. – К. : КНЕУ, 2008. – 368 с.
4. Советский Союз на международных конференциях периода Великой Отечественной войны 1941–1945 гг. : Т. 1. // Московская конференция министров иностранных дел СССР, США и Великобритании (19–30 окт. 1943 г.): Сб. док. – М., 1978.
5. СССР и Германский вопрос, 1941–1949. Документы из Архива внешней политики РФ. – Т. 2. – М., 2000. – 570 с.